

Проект „Информационен портал за архивно–документално наследство на Българското възраждане“

Научноизследователски проект, изпълняван по договор

КП–06–Н 25/2 от 13.12.2018 г. с ФНИ на МОН

Ръководител: доц. д–р Християн Атанасов

Времетраене: 36 месеца

Проектът „Информационен портал за архивно–документално наследство на Българското възраждане“ предлага интердисциплинно фундаментално изследване и приложни дейности, които се обективират в създаването на Портал, който събира, структурира и систематизира известното ни познание за архивните материали от периода на Българското възраждане.

Основната цел на проекта е да изгради концепция и Интернет портал със стройна и ясна архитектура, която да посочва, къде в Република България съществуват възрожденски фондове и документални масиви. Залага се тенденцията порталът непрекъснато да бъде обогатяван, а в по–далечна перспектива да бъдат добавени и архивохранилища извън границите на страната.

Актуалност и значимост на научната проблематика

Липсата на ясна, обединена и лесно откриваема информация за съществуващите документи и за тяхната институционална принадлежност, откроява основния проблем, към чието разрешаване е насочен проектът и обуславя неговата актуалност и значимост. Като краен продукт и услуга от научноизследователската и приложната дейност се предвижда създаването на „Информационен портал за архивно–документално наследство на Българското възраждане“, който ще дава възможност с помощта „на един клик“ интересуваният се потребител да може да получава информация за местата и институциите, които притежават документи, осветляващи дейността на съответен възрожденски деятел и/или тема – и то на различно ниво: архив, фонд, опис, както и при възможност – на архивна единица и документ.

Друг идентифициран проблем, който затруднява достъпа до документалното наследство както за образователни и информационни нужди на гражданите, така и за научни цели, е липсата на приложение на единен стандарт за описание на архивните материали. Онлайн достъпният информационен портал ще бъде полезен и в това отношение, доколкото ще подтикне институциите от отделните региони, градове и села да базират работата си върху съществуващите стандарти при архивната работа и да се разгърне диалог за синхронизиране и избор на адаптирани съществуващи формати за описание с цел в перспектива да бъде осигурена оперативна съвместимост за обмен на данни. Акумулираната информация и практики могат да послужат за модел на отделните институции и те да бъдат стимулирани да пристъпят към осъществяването на дейности по

описание на документални масиви за осигуряване на тяхната достъпност за изследователи и граждани.

Настоящият проект допринася не само за координацията и сътрудничеството при архивно-библиографската обработка и описание на съществуващите документи, но има за цел да обобщи и представи добри практики от страната и чужбина по отношение на дигитализацията. Като negliжиран до момента проблем, открояваме недостатъчното познаване на добрите практики, свързани с дигитализирането на документалното ни наследство от страна на специалистите в институциите на паметта.

Основни направления на дейност в плана за изпълнение на проекта

Проектът прилага методика за проучване на достъпните интернет източници и публикувани научно-справочни материали (пътеводители, описи, каталози и др. п.) от различни институции – архиви, библиотеки, музеи, читалища и др., и систематизира информация – база за изграждането на информационен портал. Неговото предназначение е да „централизира“ информацията за местонахождението на документите от Възраждането (съхранявано в различни институции и на различни географски места). На едно място се събират данни, където е възможно на ниво архивна единица и документ, от различни институции, които са напълно независими едни от други и работят по различни проекти, имат различни приоритети, подведомствени са на различни министерства и ведомства. Проектът създава условия за преодоляване на информационните ограничения и разпръснатост и предлага инструмент за систематизиране и централизиране на информационни масиви, които съдържат документи за Възраждането.

Преследвайки основната си цел – изграждането на Информационен портал за архивно-документално наследство на Българското възраждане, проектът реализира и няколко допълнителни цели, които придават добавена стойност. Съвременността ни показва важността на това обикновенните граждани и локални институции да се грижат за документалното ни наследство и да се интересуват от своето минало и родова памет, да имат възможност да популяризират наличните у тях документи. Поради това, допълнителна цел на проекта е да стимулира учени, краеведи, граждани, любители на миналото, служители в „институциите на паметта“ – особено от малките населени места, сами да подават информация за налични документи от Българското възраждане. Залага се приложение на Формуляр за подаване на информация и нейното оценяване на основата на критерии за експертна оценка.

Проблем е и непознаването и/или неизползването на добрите практики и стандарти за описание на документите и тяхното дигитализиране от служителите, особено в по-малки местни и локални институции, които съхраняват документи от периода. В рамките на научен пакет по проекта се изготвя „Хронологична таблица на развитието на стандартите и правилата за библиографско описание

на всички видове публикувани ресурси в България и в международен аспект“ в подкрепа на професионалистите от културните институции.

За повишаване на осведомеността на специалистите от т. нар. GLAM сектор (акроним от галерии, библиотеки, архиви и музеи: GLAM – Galleries, Libraries, Archives and Museums) се изготвя тематична библиография „Дигитализация, дигитални колекции и авторско право“. Разработен е и документ – типова таблица за РБългария по модела на проф. К. Крю от Колумбийския университет, експерт на СОИС, в която са поставени основни въпроси, свързани с дейността на библиотеките, музеите и архивните учреждения, и отговорите се дават съобразно българския Закон за авторското право и сродните му права (ЗАПСП от 1993 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.47 от 14 Юни 2019 г.). Чрез тези и други ресурси, Интернет базираният „Информационен портал за архивно–документално наследство на Българското възраждане“ изпълнява консултативни и методически функции като платформа за запознаване на специалистите с успешни практики за цифровизация и електронно съхранение, както и с институционални политики относно достъпа до дигиталните копия и до оригиналните документи при съблюдаване на статута на културните материали като обекти на интелектуалната собственост.

Трето направление на дейност е осъществяването на нови методически подходи в учебния процес в академичното образование, в продължаващото обучение, и за научното израстване на млади учени. Създаване и тестване на ново учебно съдържание, насочено към студенти в бакалавърска, магистърска и докторска степен. Стимулиране на развитието на докторанти, студенти и млади учени, включването им в научни и приложни задачи, съвместна публикационна активност.

Четвърто направление на дейност е постигането на ефективно изследователско взаимодействие между учени и изследователи по проблематиката на проекта. Тук се реализират научни продукти, които се представят пред научната общност чрез участия в научни конференции. Ще бъде организирана и кръгла маса–семинар, и национална конференция по темата „Възраждането и неговото документално наследство“. Развива се публикационна дейност с издаването на научен сборник, на две монографии и на друга научна продукция, вкл. публикации в реферирани и индексирани издания.

Обобщение на научноизследователската дейност

Като окончателен приложен продукт ще бъде изработен „Информационен портал за архивно–документално наследство на Българското възраждане“, който ще има необходимия потенциал да подпомага извършването на качествено нови исторически, биографични, социални и икономически изследвания и анализи. В завършения си етап продуктът следва да събере на едно място наличната информация за Българското възраждане. Да посочи къде има документи по този

въпрос не само в София, но и в страната, а в по-дългосрочен план – и в чужбина. Това ще позволи изследванията да бъдат по-обективни и изчерпателни, ще се създаде инструмент в услугата на науката в областта на българската архивистика, библиотекознание, музеологията и историческата наука, и в същото време ще се подобри степента на обективна информираност и осведоменост за всички български граждани, които се интересуват от възрожденската проблематика.

Екип:

Ръководител на научния колектив – доц. д-р Християн Атанасов

Участници:

проф. дн Таня Тодорова;

проф. дин Вера Бонева;

доц. д-р Красимира Александрова;

доц. д-р Елена Савова;

д-р Ваня Аврамова;

гл. ас. д-р Руслан Иванов;

гл. ас. д-р Диана Стоянова;

гл. ас. д-р Елисавета Цветкова;

гл. ас. д-р Събина Ефтимова-Илиева;

Димитър Попов;

докторант Ива Маринова;

студент Анета Борисова;

студент Фани Филипова.